

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВИСШ АДВОКАТСКИ СЪВЕТ

ул. „Цар Калоян“ № 1-а, 1000 София, тел. 986-28-61, 987-55-13,
факс 987-65-14, e-mail: VASarch@bitex.com

Иzx. ....451.....
Дата 24.04.....2013 г.
(Моля, цитирайте при отговор)

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТАНОВИЩЕ

НА ВИСШИЯ АДВОКАТСКИ
СЪВЕТ

ПО КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО
№ 8/2013 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА КОНСТИТУЦИОННИ
СЪДИИ,

По конституционно дело № 8/2013 г., образувано по искане на Омбудсмана на Република България за установяване на противоконституционност на разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ), обн., ДВ., бр. 95/2006 г., изм. и доп., ДВ., бр. 23/2013 г., поради противоречието ѝ с чл. 4, ал. 1 от Конституцията, Висшият адвокатски съвет изразява следното становище.

1. Считаме за противоконституционна разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ, обн., ДВ., бр. 95/2006 г., изм. и доп., ДВ., бр. 23/2013 г., даваща възможност на органите по приходите да търсят и събират данък върху лихви през 2013 г. за получени доходи от лихви през 2012 г.

2. Споделяме и поддържаме изцяло изложените мотиви в искането на Омбудсмана на Република България за противоконституционност на посочената норма от ЗДДФЛ.

3. В допълнение към изложените от Омбудсмана на Република България мотиви излагаме и следните съображения.

Считано от 1.01.2013 г., доходите от лихви по депозитни сметки в търговски банки на местни физически лица се облагат с окончателен данък на основание чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ. Окончателният данък се изчислява върху брутната сума на придобитите доходи. Едновременно с това е приет чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ, според който при авансово изплащане на дохода по чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ същият се счита за придобит на датата на падежа на депозита или на датата на предсрочното му прекратяване.

И двете норми (чл. 38, ал. 13 и чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ) са част от материалното данъчно законодателство, тоест – следва да уредят взаимоотношенията между държавата и физическите лица, но само по повод такива доходи, които са придобити след 1.01.2013 г.

3.1. Де факто и де юре обаче разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ придава скрито ретроактивно действие на нормата за облагане на лихвите по депозитите, което е в пряко противоречие с материалноправния характер на закона, изискващ промените му да се прилагат само от дата на въвеждане в сила на измененията занапред, така и в противоречие с Основния закон на Република България (видно от мотивите към Решение № 9/1996 г. и от мотивите към Решение № 7/2001г. – и двете на Конституционния съд).

3.2. Разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ въвежда и неравнопоставеност между отделните данъчни субекти, тъй като създава „диспропорция“/„непропорционалност“ между данъчната тежест за едни лица за лихва, реализирана като доход от депозитна сметка за период, включващ част от 2012 г. и част от 2013 г., и дължимия данък по чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ от други лица за период само 2013 г. И при двете групи лица, според разпоредбата на чл.11, ал. 5 от ЗДДФЛ, ще възниква задължение за окончателно облагане, въведено в сила от 1.01.2013 г., но първата група лица ще понесат и платят данък върху съвкупната годишна лихва (в това число и за периода на 2012 г., въпреки че тогава същата по закон е била необлагаема), а втората група лица – само върху лихвата за месеците на 2013 г. Съобразено с Конституцията и правните принципи би било и двете групи лица – спестители да дължат данък само за реализирания от тях доход от лихви, относим за периода след 1.01.2013 г. до датата на падежа на депозита през 2013 г. или на неговото прекратяване през 2013 г.

Разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ обаче води до друго.

Пример:

Местно физическо лице на 1.03.2012 г. реализира необлагаем доход в резултат на договорен едногодишен депозит с авансово изплащане на лихвата (при действието на чл. 13, ал. 1, т. 8 от ЗДДФЛ, предвиждаща освобождаване от облагане на лихвите по влогове и депозити в търговски банки). Съгласно общите постановки на чл. 11, ал. 1, т. 2 от ЗДДФЛ (в действащата му редакция за 2012 г.) доходът от лихви е придобит на дата на завяряване на сметката на лицето, а именно: на 1.03.2012 г. Към този момент без съмнение нито лицето – спестител, нито обслужваща го банка могат да приложат друг данъчен режим освен освобождаване от облагане на лихвения доход, нито пък са могли да

предположат каква промяна би могла да настъпи в бъдещ момент – до датата на падежа. Съгласно закона и правната и житейска логика, така придобитият доход е необлагаем, защото е придобит в година, в която законодателството предвижда освобождаване от облагане.

От 1.01.2013 г. се промени режимът на данъчно третиране на лихвени доходи от депозитните сметки в търговски банки¹. Но в нашия пример е изминал вече 2/3 от договорения времеви период (9 месеца), през който изцяло липсва каквото и да било нормативно основание за облагане. Следователно – дори да е било налице намерение за отмяна на благоприятния режим, то при въвеждането му е било задължително, с оглед принципа на правната сигурност, да се вземат предвид т. нар. „заварени случаи“, като се намери адекватна формула за облагане, и то само на онези лихвени доходи от депозитни сметки, които са придобити след 1.01.2013 г. и занапред. В анализирания пример – такава би могла да бъде само лихвата, относима за периода след 1.01.2013 г. до датата на падежа (28.02.2013 г.).

На основание новата разпоредба на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ, в сила от 1.01.2013 г., държавата придобива правото да претендира и събира данък и за всеки доход от лихва по депозит, относим за период преди 1.01.2013 г., ако падежът е след тази дата. Лихвеният доход обаче е неразривно обвързан с времето. Дадения пример безспорно илюстрира, че ще бъде събран данък за период, в който за този вид доход ЗДДФЛ изрично е предвиждал освобождаването му от облагане (чл. 13, ал. 1, т. 8 от ЗДДФЛ, редакция в сила за 2012 г.)

3.3. Даденият пример доказва и въвеждането на **ретроактивното действие** на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ и **нарушаването на принципа на правната сигурност и предвидимостта на данъчните задължения на гражданите – спестители, както и нарушаването на правото им на равно данъчно третиране при равни условия** – все принципи на Основния закон, приложими за всяка правова държава.

3.4. Следва да се отбележи, че едновременното влизане в сила на разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ и липсата на предвидена норма в Преходните и заключителни разпоредби на ЗИД на ЗДДФЛ относно заверените случаи води и до друго **нарушаване на правата на гражданите – спестители – разширително за едни и стеснително за други субекти, според преценката на ревизиращите органи** – т.е. отново води до неравнопоставеност и/или злоупотреба с права на административен орган.

3.5. Не на последно място следва да се отбележи и друг правен резултат от противоконституционността на разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ – **настъпването на „експроприация“ на част от вече обложени суми (главници по депозити) на лицата – спестители.**

В хипотезата на авансово плащане на лихвите (преди 1.01.2013г.) и при падеж след 1.01.2013 г. – за търговската банка вече няма да съществува изискуемият се за целта източник за удържане на окончателен данък, тъй като

---

¹ Въведена е и дефиниция на понятието „депозитни сметки“ в § 1, т. 58 от ДР на ЗДДФЛ (нова, ДВ, бр. 94 от 2012 г., в сила от 1.01.2013 г.)

тази лихва вече е била платена на съответното физическо лице – спестител. Единствената възможност за банката ще бъде да из земе/събере дължимия данък през 2013 г. по чл. 38, ал. 13 от ЗДДФЛ от главницата на самия депозит – тоест ще из земе част от депозиранияте суми, представляващи разполагаема по закон за лицето част от получен и вече обложен доход на лицето – спестител.

Дори и да се твърди наличие на обществен интерес от въвеждането на чл. 11, ал. 5 в ЗДДФЛ, то безспорно е, че тази разпоредба, е:

- в разрез с обществения интерес и в противоречие на Основния закон, защото допуска да се изземва част от разполагаемата част на обложен вече доход – собственост на лицата – спестители;
- в разрез с принципа на правната сигурност, въведен с Основния закон, защото допуска да се облага и събира данък върху доход от лихви за период, в който е съществувала изрична законова норма за освобождаване от облагане на този вид доход;
- в разрез с принципа за равнопоставеност на данъчните субекти, въведен с Основния закон, защото допуска едни данъчни субекти да дължат данък само за 2013 г., а други да дължат този данък и за 2012 г. само поради обстоятелството, че клаузите им в договорите с търговските банки са различни, без тези лица да са имали възможността и/или задължението да предвидят бъдещите изменения, нито да се предпазят (да избегнат) неблагоприятния резултат.

По изложените по-горе мотиви и подкрепяйки изцяло Искането на Омбудсмана на Република България, намираме че разпоредбата на чл. 11, ал. 5 от ЗДДФЛ противоречи на чл. 4, ал. 1 от Конституцията на Република България, противоречи на чл. 1 от Протокол № 1 към Европейската Конвенция за защита правата на човека и основните свободи, противоречи на вече постановените по същия въпрос Решения № 9/1996 г. и № 7/2001 на Конституционния съд, поради което и следва да бъде обявена от Конституционния съд за противоконституционна.

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ВИСШИЯ
АДВОКАТСКИ СЪВЕТ:

ДАНИЕЛА ДОКОВСКА

